

Изм. № 05-14-3/30.3.2012 г.

До Работна група № 31 Европа 2020

Становище и предложения от Димитър Бранков, член на РГ 31 Европа 2020

Относно: проект на Националната програма за реформи, 2012-2020 г. от 20.03.2012г. (НПР) и Стратегическа рамка на Националната програма за развитие на Р. България: 2020 (СРНПР)

Предоставените 3 дни за позиции на членовете на РГ-31, до 22.03.2012г. и общо 15 календарни дни за публични консултации, до 06.04.2012г. (www.strategy.bg) са изключително недостатъчни за подготовка на задълбочени позиции и предложения, за обсъждане, оценка и актуализация на НПР по целесъобразност и предоставяне на ЕК до средата на април т.г. В тази връзка БСК е внесла предложение в Националния съвет за тристранно сътрудничество за обсъждане и съгласуване на общо решение по НПР, доколкото значителна част от изразените позиции и мерки, засягат трудовите, осигурителните отношения и въпросите на жизненото равнище.

В края на юли м.г. МС даде две седмици на държавните институции да предложат нови мерки за реформи в областите пенсионна реформа, здравеопазване, пазар на труда, образование, бизнес среда и повишаване ефективността на публичните финанси по доклада на Съвета на ЕС за необходими действия във връзка с Националната програма за реформи 2011-2015 г. и Конвергентната програма до 2014 г.

Още през август-септември м.г., БСК изготви предложения до МС по тези ключови области (публикувани на www.bia-bg), свързани с разработването на НПР. По тях и до настоящия момент липсва реакция на компетентните държавни институции.

Същевременно процесът на разработване и приемане на Националната програма за развитие до 2020г. закъсня значително спрямо определеният срок (края на 2011г., съгласно Концепцията за програмиране на развитието на Съвета за развитие към МС).

Проектите на Национална програма за реформи (2012-2020г.) от 20.03.2012г. (НПР), Стратегическа рамка на Националната програма за развитие на Р. България 2020 (СРНПР) и все още не публикуваният за обществен достъп актуализиран проект на Национална конвергентна програма следва да бъдат обсъждани в пакет за съгласуване и съвместимост на изразените заключения, целеполагане, мерки и действия.

По взаимовръзките на НПР и Стратегическа рамка на Националната програма за развитие на Р. България: 2020 (СРНПР)

Визията и целите следва да отразят необходимостта от относително сближаване на средното равнище на икономическо развитие Р. България (понастоящем 44% спрямо 100% ниво на БВП_{нмс} на жител за ЕС-27) до 2020г.

Следва да бъдат преразгледани възприети по-рано нереалистични цели (напр., достигане на средноевропейски нива на доходи на населението до средата на 2013г.), включени във все още актуални национални стратегически документи. Визията и целите следва да бъдат съпоставени и обосновани с резултатите от подробна макроикономическа прогноза за развитие на икономиката до 2020г.

Визията следва да отрази осигуряването до края на 2013 г. на необходимите правни, институционални и политически условия вкл.:

- ясна времева рамка за присъединяване към Еврозоната,
- за икономическо възстановяване и обрат в инвестиционната среда и трудовата заетост,
- за масирани частни и публични инвестиции в базовата инфраструктура и образованието,
- проектна готовност на ключово значими приоритетни национални проекти с бърз и мащабен ефект върху националната икономика, регионите, основните сектори и експорта;

Следва да бъде осигурена ясна кратко формулирана рамка за конкретни действия, политики и осигуряване на условия за устойчив средногодишен ръст на БВП от мин. 5% през периода 2014-2020г. вкл.:

- върховенство на закона, правов ред, институционална и регулаторна среда,
- контролиран изход от Валутния борд и присъединяване към Еврозоната,
- ускорена образователна реформа,
- проектна готовност на ключово значими обекти на базовата инфраструктура,
- децентрализация и регионално развитие,
- развитие на експортни производства, вкл., селското стопанство, хранителната и туристическа индустрия;
- компенсиращи действия и обрат в демографската и емиграционна ситуация, застаряването на населението, ангажиране на неравностойните и етнически общности на пазара на труда (младежи, трайно безработни, обезкуражени, неграмотни, неквалифицирани и демотивирани лица).

Предлагам актуализация на **визията** спрямо варианта от средата на м.г., като се обсъди приемането на следната редакция:

„Осигуряване на среда на правов ред, законност, сигурност за гражданите и бизнеса, приемливо равнище и качество на живот за преобладаващата част от хората, относително намаляване на най-острите социални, вкл., етнически дискурсни различия, радикални подобрения в образованието, здравеопазването и заетостта.”

Съответно за **Цел до 2013** предлагам текста „Създаване на условия за ускорено, мащабно икономическо възстановяване, спешно приемане на ключово значими решения за благоприятна правна среда, на проектна готовност за масирани публични и частни инвестиции в ключови обекти на базовата инфраструктура и реформи на образователната система, които да се развият ускорено през следващия период (2014-2020).

Изключително важно е да бъде обсъдена и възприета обща интегрирана и измерима национална цел до 2020. Предлагам да бъде обсъдена като целесъобразност и достижимост следната **обща цел до 2020г.** - „Достигане на минимално равнище от 60 % на БВП на жител по паритет на покупателна способност спрямо средното равнище в ЕС”.

Предложената национална стратегическа цел е амбициозна, но реалистична и достижима при

- осигуряване на необходимите правни и институционални предпоставки,
- определяне на крупни национално значими проекти и съответна готовност за тяхното изпълнение,
- както и при ускорени фокусиране мерки в ключовозначими приоритетни области за реформи.

В подкрепа на предложените по-горе национални цели следва да се отчетат и препоръките от Становището по икономическите приоритети на стратегията България 2020 на Икономическия социален съвет от септември 2010г., , както и програмното изказване на Президента на Р. България, г-н Росен Плевнелиев при встъпването му в длъжност пред 41-то НС.

Необходимо е да се отбележи, че след 2020-2025г. най-вероятно ще могат да бъдат осигурени условия за достигане цел от 75% на БВП/чл на жител (граничен, прагов критерий на кохезионната политика на ЕС).

Планираният до 2020г., 3% годишен ръст на БВП в Енергийна стратегия на България до 2020 е изключително неприемлива национална цел. Следването на свързаната пасивна политика на забавено развитие, няма да осигури необходимата скорост на сближаване към ЕС-27, ще съхрани огромното отстояние от средното ниво на производителност и потребление на ЕС, вкл., т.н. енергийна бедност, ще бъдат ограничени инвестициите в нови енергийни мощности, преносна мрежа, енергийна ефективност, ВЕИ и осигуряване на промишленото енергопотребление на конкурентни цени. Залагането на пасивна стратегия за развитие обезпечава единствено изпълнение на целите за намаляване на парниковите газове, наложени чрез критикувания от водещите ДЧ на ЕС, модел PRIMES (възложен на Атинския технически институт). По този показател България е водеща страна не само в ЕС, но и в целия свят за периода 1988-2020, с 50% целево съкращение на емисиите на ПГ при средно 20 % за ЕС 27 за периода 2020 към 1990г.

На тази основа следва да се преразгледат *предложените осем основни приоритети* и препоръчат по значимост и последователност при реализацията и постигане на очаквания ефект до 2020г., например:

Първи: радикални промени в правовия ред, нормативната и регулаторна рамка, институционален капацитет, въвеждане на Е-Правителство, подготовка и присъединяване към Евронзоната в зависимост от подобряване на икономическата и фискална устойчивост в ЕС;

Втори: ускорени образователни реформи (преди всичко ускорени масирани инвестиции в предучилищното образование за интеграция маргинализиращите се социални групи, подобряване на материалната база и повишаване на атрактивността и качеството на средното и висше образование);

Трети: инвестиции в ключовозначима базова инфраструктура, преди всичко постигане на минимална вътрешна и взаимна свързаност с икономиката на ЕС (в т.ч., натиск за изграждане на ж.п. връзката по Коридор №8, допълнителни мостове през р. Дунав, тунели през Стара планина и др.), осигуряване на пълна проектна и предварителна готовност за изпълнение на ограничен брой ключовозначими приоритетни национални проекти;

Четвърти: безвъглеродна и нисковъглеродна икономика, в т.ч. преразглеждане на енергийната стратегия на Р. България до 2020, вкл., на заложения нисък икономически ръст на БВП (понастоящем средногодишно под 3% до 2020г.);

Пети (понастоящем два отделни приоритета): развитие на експортни и антиимпортни производства и отрасли, в селското стопанство, в т.ч., възстановяване на собствена ресурсна база, вкл., на животновъдство (при внос от над 80-90% от консумираното говеждо и свинско месо понастоящем), хранително вкусовата промишленост, туристическата индустрия;

Шести: обвързан фокус върху социалните, етнически дискурсни проблеми, увеличаване на качествената заетост, доходите и ограничаване на равнището на бедност.

Седми: интензифициране на икономиката на знанието, развитие на високопроизводителна индустриална база, технологичното обновяване и иновации, зависещи от постигане на решаващ успех при предходните приоритети –промяна на бизнес средата, подобряване на образованието и развитие на основна инфраструктура.

Осми: Регионално развитие (може да се прецени обвързването му към трети приоритет – инвестиции в базова инфраструктура)

По Националната програма за реформи, 2012-2020 г. от 20.03.2012г. (НПР)

1. В раздел II.1 е заявена актуализация до 2020г. на НПР спрямо предходния документ (НПР 2011-2015г.), като основните прогнози се ограничават до 2015г. **Липсва каквато и да е яснота по**

основната макроикономическа рамка за периода до 2020г. В тази връзка остава неясна референцията към непосочена таблица от непубликуваната актуализирана конвергентна програма.

Това не дава възможност да се оценят предлаганите визия и цели в СРНПР, коментирани по-горе, вкл., възможността да бъдат определени количествено измерими цели за напредък в конвергенцията и целевото икономическото развитие и равнище на страната спрямо ЕС-27. Това поставя под съмнение изпълнението на декларираните основни национални цели вкл., спрямо повишаване на заетостта, намаляване на бедността, увеличаване на дела на разходите за НИРД спрямо БВП и други декларираните национални цели по стратегията Европа 2020.

Прогнозната макроикономическа рамка за периода 2011-2015г. за България и за ЕС очертава достигане на ниво от не повече от 46% на БВП_{ннс} на България спрямо ЕС-27. Запазването в дългосрочна перспектива на изпреварващ темп на ср. год. ръст от 2% спрямо ЕС-27 (2015) осигурява ниво на икономическо равнище от не повече от 51% за българската икономика през 2020г. спрямо това на ЕС **Това на практика залага стратегия на застой, очертавайки едно „загубено десетилетие“ за икономическото и социално развитие на страната.**

Изключително нереалистичен е **средносрочният сценарий** за нарастване на БВП (2012-2015) **основан на значителен ръст на потреблението**, при скромнен ръст на инвестициите и отрицателен нетен износ. Предстоящите плащания по външния дълг, необходимостта от подържане нисък бюджетен дефицит, умерен ръст на държавния дълг, при ограниченията свързани с Валутния борд и съхраняваща се неблагоприятна инвестиционна среда, допълнително поставят под съмнение възможността за нарастване на БВП за сметка на потреблението и доходите, вместо върху инвестициите, експорта и новите работни места.

2. При възприемане на предложеното пренареждане на приоритетите, следва да бъде реструктурирано съдържанието на НПР така че отделните части да отразят новата приоритизация.

3. Следва да бъде отразено изпълнението на т.н. антикризисни мерки (РМС №180/2010г.) доколкото голяма част припокриват отделните мерки и действия в отделните части на НПР. По голяма част от тях липсва съществен напредък при изпълнението и достигнатите резултати, например промяна на начина на определяне на такса битови отпадъци дискриминиращо бизнеса, мащабни продажби на предписани емисионни единици по т.н. схема за зелени инвестиции, изграждане на т.н. Е-правителство, съществено намаляване на административната тежест и регулации, демонополизация на отделни сектори, възстановяване на данъчен кредит по ДДС, либерализиране на пазарите на ел. енергия и природен газ и др.

4. При финализиране на окончателния вариант на НПР следва да бъдат отчетени по целесъобразност предложенията на БСК, изпратени на Министерството на финансите и в Секретариата на НСТС за реформи на бизнес средата, пазара на труда, пенсионната система, образованието и здравеопазването, както и осигуряване на проектна готовност на приоритетни национални проекти (www.bia-bg.com).

30.03.2012г.